

A kiásott szegedi végvár.

(A Szeged tudósítójától.) A kiosk öregszik. A futókás falak, vasrácsos ajtók és ablakok évszázadok romantikáját őrzik és fantasztikus legendákat termelnek unokákról unokáknak. Hancurozó kisdíjakok el-elemeznek a vaskos falakból kimeredő rozsdás „ágyucsövet”, amely a legenda szerint törökpusztításra készült és a Tisza-hidat, meg a felső partot lötték vele a török hódítók visszavetésére. Ebből persze nem sok igaz, aminthogy a Rózsa Sándor legendája is csak szóbeszéd. Azt mondják, hogy Rózsa Sándor itt töltötte fogságát ebben a vármegyében, amely most kiosk néven ismert borzóhelyisége a szoroson és nem szoroson vett városi tisztviselőknak. A monda szerint Rózsa Sándor a kiosk baloldalán levő toronyban időzött és a vasrácsokat feszegette, hogy rab-ságából szabaduljon, ami sikerült is neki.

Rózsa Sándor pedig sohasem lehetett a romtoronyban. Mert a „castra Zegedienum” börtönei a Stefánia északi részében voltak, ahol a híres helyért (ma talán „uri betörő” lenne) tényleg őrizték nehéz vasba verve. Mikor a börtönrészeket lebontották, akkor vitték el Rózsa Sándort a szamosújvári fegyházba. Ez a tényleges valóság, hogy a közhit mégsem úgy tudja, hát ez talán annak tulajdonítható, hogy érdekesebb lenne és meggyőzőbb is lenne, ha Rózsa Sándor valóban itt raboskodott volna a mai várrom tornyában.

Egy középkori zálogtárgy.

A szegedi várnak igen jelentékeny szerep jutott a történelemben. Nem egészen olyan mint az egrinek, vagy a szigetinek, hanem sokkal díszkrétebb természetű szerep volt ez. Mondhatni magánügynek is, már amennyire a királyi udvartartás kasszaüzvelei különválaszthatók a közügyektől. Mert a szegedi várról, amelynek keletkezését Reizner IV. Béla idejére teszi, mikor a tatárok által elpusztított csongrádi vár helyébe a szegedit építették, — az első határozott emlékezés a történelemben azon alkalomból történik, midőn Róbert Károly és neje Erzsébet, fiuknak, Lajos hercegnek Margit örögrósnéval történt eljegyzésénél a szegedi és becskereki várakat a menyasszony kelengyéjeül 15.000 marka erejéig lekötötték.

A szegedi vár első nyoma tehát némileg kompromittáló a fenséges hercegek házasságára, de ez még semmi ahhoz képest, hogy a szegedi királyi vár milyen szerepet játszott évszázadokon keresztül a királyi kincstár pénztárkönyvében. Szeged vára örökös zálogtárgya volt a királyoknak. Zsigmond király elzalogosította több más várral együtt és csak Albert király váltotta ki ismét. Mátyás király a régi földvár helyébe komolyabb kővárat építtetett, amely a Stefánia helyén a mai városházáig terjedőleg egy önálló, mocsaras erőkkel körülfuttatott szigeten fakerítéses, őrtornyokkal kiépített erőd volt. Ebből az időből van egy kőablaka a szegedi múzeumnak, amelyen az áll, hogy Zákány István főbíró idejében épült a kővár.

Mátyás király sem sokáig tartotta a korona birtokában a szegedi várat, hanem Corvin János hercegnek adományozta, aki 1502-ben csak 9000 forintért volt hajlandó visszaadni azt a kincstárnak. A szegedi vár nagyon alkalmas és kapós zálogtárgy lehetett, mert még törvényesítést is követelt el vele a király. Az 1514. évi 3. t. c. ugyanis kimondta, hogy a koronajavak, köztük Szeged vára is, többé el nem zálogosíthatók. Lajos király 1518-ban mégis ezzel fizette ki Báthori Istvánt, aki a bácsi országgyűlés sürgetésére csak 1524-ben adta vissza a várat 2000 forint lefizetése ellenében. Hogy miért kellett folytonosan zálogba csapni a szegedi várat, arra az egykorú krónikás feljegyzések adják meg a magyarázatot. Azt írják, hogy a király „jóvedelmei az urak által kezeltettek, szegénynek magának is alig volt miből élnie.” Jó, hogy ma már jobb megélhetésük van a királyoknak, mert ugyan mit csapnának most zálogba? Talán a kioskot...

A vár 1524-ben került Szeged város birtokába. Fentartását ezentúl legnagyobb részben Szeged város polgársága viselte és ezért a város bírója a vár alkaptánya lehetett. Mert külön hatósága volt a várnak (várispánság) meg külön joghatósága volt a városnak. De azért nem volt annyi bajuk a polgároknak a két

hatósággal sem, mint máma azzal az egygyel, ami van.

A római castellum.

A Reizner-féle történelem ezeket az adatokat őrizte meg nekünk a szegedi vár történetét illetően. A legutóbbi évek kutatásai azonban olyan újabb adatokat hoztak, amelyek most már kívánatosnak teszik, hogy a szegedi vár történetét a legrégebb időkig visszaterjedőleg kiegészítsék. Egy egész sereg újabb adat, Mária Terézia korabeli alaprajzok, átépítési tervek jutottak napfényre, amelyekkel most Sebestyén Károly szorgoskodik a szegedi múzeumban és ő fogja megírni a szegedi vár új történetét is.

A vár őskorához elsősorban egy Kovács István nevű építőmester szolgáltatott óriási anyagot, aki 1876 óta haláláig őrizte a vár bontása alkalmával előkerült köveket és egyéb érdekes maradványokat, amelyeket a múzeum folyosóján halmoztak össze úgy, hogy szinte hozzáférhetetlenek az egyes kődarabok. Bár a történelem azt mondja, hogy a Duna—Tisza közén rómaiak nem voltak, ezek a kőmaradványok mégis amellett szólnak, hogy Szegeden mégis éltek rómaiak. Van a kövek között például egy gyönyörű márvány relief-fej a II. századból, a római császárság idejéből. Igen szép munka, amit a kulturpalota helyén négy méter mélységben találtak. Ugyanakkor talált Kovács Ist-

ván egy egész teremre való piskótaalaku római téglát is, ami csak amellel szól, hogy itt rómaiak laktak és Szeged és környéke valamikor mai castellum volt. Szentiványon például a legfinomabb római porcellánedények, a terra sigillaták kerültek napfényre. Ezek olyan speciálisan égetett porcellánok, hogy ilyen finom edényeket ma sem tudnak készíteni, még utánozni sem, mert a készítés módját a rómaiak annyira titokban tartották, hogy végleg sirba szállt velük.

Szegedet különben már az ősember is lakta. A Sándor utcában kőkorszakbeli baltát, a Móra-utcában bronz vésőt, a téglagyár telken népvándorláskori régiségeket találtak. Ezeket a maradványokat, különösen a régi vár kőmaradványait hiába szeretné a múzeum igazgatója nyilvánosságnak megmutogatni, a tanács a városi mérnökség szakvéleménye alapján tulságosan költségesnek találja a kövek rendezését és kiállítását, hanem mindezt akkorra hagyja a város magisztrátusa, ha majd a kulturpalota kopott épületét megrenoválják. Erre pedig éppen vagy tíz éve vár az igazgató.

A szegedi végvár kömelekei évszázadok véres történiát hordozva arcukon a kulturpalota elzárt, sötét folyosóin várják a napfényt. Ide temette őket a város tanácsa s talán egy új Kovács Istvánra kell várni, aki kiassa a köveket a tengermély hatósági humuszról...

Kiélesedett a helyzet Angorában.

Konstantinápolyból az a hír érkezett, hogy az angorai kormány a szövetségeseknek újabb ultimátumot adott át, melyben a hadihajók Szmírnából való visszahívásának határidejét február 13-ig meghosszabbították, de követelték annak a határidőnek a betartását. Az athéni újságok jelentése szerint a szmírnai török parancsnok minden 18 és 45 év között levő férfit az egész Lavantéban zászló alá hívott. Az angol kormány a hajós társaságoknak azt a tanácsot adta, hogy ne küldjenek több gőzöst Szmírnába, nehogy veszedelem érje őket. Egyébként megcáfolják azt a hírt, hogy Anglia keletre csapatokat szállítana. A török kormány azt is közölte a szövetségesekkel, hogy az ultimátumban említett február 13-ika, tehát a keddi nap után visszakapja akció-szabadságát. A francia kormány ebben a kérdésben érintkezésbe lépett az angol kormánnyal. A szövetségesek határozataikat eddig nem változtatták meg, úgy hogy a törökök esetleges ellenséges intézkedéseire a szmírnai szövetséges hadihajók fegyveresen fognak válaszolni.

Ugy hírlik, hogy a helyzet Angorában kiéle-

sedett, mert az ex-rémisták a mudániai egyezmény haladéktalan elismerését követelik. Rossz jelentőségű Avalov szovjetképviselőnek Konstantinápolyból Angorába való sürgős elutazása. Stambulinszki híveinek egyrésze csatlakozott a reakcionistahoz és a macedón terroristákhoz.

Konstantinápolyból jelentik: Beavatott körökben határozottan megcáfolják azt a hírt, hogy a konstantinápolyi tárgyalásokat folytatni fogják. Mindössze a szmírnai kérdés kerül tárgyalás alá.

Lausanneból való visszautazása előtt Izmedbasa megkérte Hussein király megbízottját, táviratozza meg Hussein királynak, hogy Törökország elismeri Hedzsasznaq, Szíriának, Palesztinának és Mezopotámiának teljes függetlenségét.

Gibraltárban egy angol ezred parancsot kapott, hogy készülődjék a Konstantinápolyba való elutazásra.

Római jelentés szerint Mussolini miniszterelnök kijelentette a kamarában, hogy Törökország észre fog térni, ha az ántánt oly egységes marad, mint amilyen a szmírnai incidens alkalmából volt.

A hatósági lisztellátás jövő évi problémája.

(A Szeged tudósítójától.) Megírta a Szeged, hogy a közlelmezési miniszter körkérdezt intézett a közlelmezési hivatalok vezetőjéhez és véleményt kért a jövő évi lisztellátás problémájának megoldására vonatkozólag. Fodor Jenő tanácsnoknak, a szegedi közlelmezési hivatal vezetőjének eredetileg az volt a terve, hogy a hatósági lisztellátás teljes megszüntetését javasolja és helyette a népkonyhák fokozottabb állami támogatását kéri. Fodor tanácsnok azzal indokolta meg munkatársunk előtt ezt az álláspontját, hogy az erősen redukált hatósági ellátásnak nincs sok értelme, mert azok, akiket fölvettek az ellátandók névjegyzékébe, ugyis keresetképtelen szegények, akiknek joguk van a népkonyhában való étkezésre. Ez az álláspont, tulságosan kényelmes, mert hiszen a kormány által annyira redukált ellátásra való jogosultság mellett Szegeden az ellátandók száma megközelítette ebben az évben a kilencezret, már pedig Szegeden a népkonyhák teljesítő képessége kilencezer ember ellátására nem alkalmas. Fodor tanácsnok érezte is, hogy álláspontja nem felel meg teljesen a követelményeknek és éppen ezért szükségesnek tartotta, hogy a kérdést megbeszélje a polgármesterrel.

A polgármester a megbeszélés során kifejtette, hogy a lisztellátás fentartása a jelenlegi körülmények között sokkal indokoltabb, mint bármikor volt, mert hiszen a szegénység, a nyomor talán soha sem volt olyan nagy, mint mostanában és egyelőre nincs remény arra, hogy a megélhetési viszonyok javuljanak, sőt azok súlyosbodása várható. A hatósági liszt-

ellátás fentartása tehát fölléltentlül szükséges, sőt kívánatos lenne az ellátási jogosultság kiterjesztése is. Erre vonatkozólag Fodor tanácsnoknak az volt a javaslata, hogy a jövőben nullás liszt helyett is kenyérlisztet utaljon ki a kormány, még pedig a nullásliszt forgalmi értékének megfelelő mennyiségben. Eddig a következő arányban utalták ki a hatósági lisztet: Kenyérliszt ötven, főzöliszt huszonöt és nullásliszt huszonöt százalék. A kenyérliszt és a nullásliszt között olyan nagy az árdifferencia, hogy abban az esetben, ha a nullásliszt értékének megfelelő kenyérliszt mennyiségét utalának ki az ellátandók számára, ebből a lisztmennyiségből lényegesen többen kaphatnák meg a jelenlegi hat kilós fejadagokat, mint amennyien a mai rendszer mellett megkapják.

Fodor Jenő tanácsnok a közlelmezési miniszter kérdésére most a polgármesterrel történt megbeszélés alapján válaszol és így a hatósági lisztellátás további fentartását kéri.

Az ir köztársaságiak

ama közléseivel kapcsolatban, hogy a szabadállam kormányának békeajánlatát nem lehet tekintetbe venni, a felkelők vezérkari főnöke a köztársasági hadsereg tisztjeihez és legénységéhez éleshangu proklamációt intézett, amely azt mondja, hogy a háborút folytatni fogják, míg Irország függetlenségét el nem ismerik. Kompromisszum nem lehetséges. A felkelők hadseregét felszólítják, hogy tevékenységét erősen folytassa tovább, ne törődjék az ellenség cselszövéseivel és aljas módszerekkel, amelyekkel az írek erkölcsét meg akarják törni. Ennek a proklamációnak közzétételével egyidejűleg támadás történt az ellen a dublini nyomda ellen, amelyben a szabadállam kormányának annesztára vonatkozó rendeletét kinyomták. A nyomdát a levegőbe röpítették.